

**ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของหมอดินอาสาในการดำเนินงานของ  
สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการ**  
**Factors relating to Satisfaction of Volunteer Soil Doctors on the Operation of Land  
Development Station in Samutprakarn Province.**

ชัยยุทธ มั่นสมุทร<sup>1\*</sup> พัฒนา สุขประเสริฐ<sup>1</sup> และนันท์ภพ ชลเขตต์<sup>2</sup>  
Chaiyut Mansamut<sup>1\*</sup>, Patana Sukprasert<sup>1</sup> and Nanthaphob Chonlaket<sup>2</sup>

**บทคัดย่อ**

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของหมอดินอาสา จังหวัดสมุทรปราการ 2) การเปิดรับข่าวสารและความน่าเชื่อถือของข่าวสารจากสื่อแต่ละประเภท 3) ความพึงพอใจในการดำเนินงานของสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการ 4) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของหมอดินอาสากับความพึงพอใจในการดำเนินงานของสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการ 5) ความสัมพันธ์ระหว่างความน่าเชื่อถือของข่าวสารจากสื่อ กับความพึงพอใจในการดำเนินงานของสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 151 ราย จากประชากรที่เป็นหมอดินอาสาทั้งหมด 235 ราย โดยใช้แบบสอบถาม ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) หมอดินอาสา จังหวัดสมุทรปราการ ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุโดยเฉลี่ย 49.77 ปี เป็นหมอดินอาสามาแล้ว 15 – 23 ปี 2) หมอดินอาสาส่วนใหญ่เปิดรับข่าวสารจากสื่อเผยแพร่ทุกประเภท โดยให้ความน่าเชื่อถือกับข่าวสารในระดับมาก จากสื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่อกิจกรรม และสื่อสังคม ในระดับปานกลาง จากสื่อสิ่งพิมพ์ 3) หมอดินอาสาที่มีความพึงพอใจในการดำเนินงานของสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการโดยรวมในระดับปานกลาง ( $\bar{X} = 3.35$ ) โดยรายด้านที่พบว่าอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านแผนการดำเนินงานของสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการ ( $\bar{X} = 3.47$ ) 4) จำนวนปีของการเป็นหมอดินอาสา มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการดำเนินงานโดยรวมและในบางด้านของสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการ 5) ความสัมพันธ์ระหว่างความน่าเชื่อถือของข่าวสารจากสื่อกับความพึงพอใจในการดำเนินงานของสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการพบว่า ไม่มีความสัมพันธ์โดยรวม แต่เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ความน่าเชื่อถือของสื่อสิ่งพิมพ์ มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับด้านสถานีและบุคคลของสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการ ความน่าเชื่อถือของสื่อกิจกรรมมีความสัมพันธ์กับด้านการผลิตพันธุ์พืชและวัสดุอุปกรณ์ ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยีการใช้ประโยชน์ และการพัฒนาที่ดิน และด้านสถานีและบุคคลของสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการ ความน่าเชื่อถือของสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยีการใช้ประโยชน์ และการพัฒนาที่ดิน และด้านสถานีและบุคคลของสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการ

**คำสำคัญ:** ความพึงพอใจ การเปิดรับข่าวสาร หมอดินอาสา จังหวัดสมุทรปราการ

**Abstract**

.This research was to investigate 1) demographic of Volunteer Soil Doctors (VSDs) in Samutprakarn province 2) media exposure and trustable of VSDs to type of media 3) satisfaction to the operation of Land Development Station (LDS) 4) the relation between demographic of VSDs with

<sup>1</sup>ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900

<sup>2</sup>กองวิจัยและพัฒนาการจัดการที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กรุงเทพฯ 10900

\*Corresponding author: chaiyut\_mansamut@hotmail.co.th

satisfaction to the operation of LDS 5) the relation between trustable of media with satisfaction to the operation of LDS. Population were 235 No. of VSDs in Samutprakarn province and sample were 151 No. of VSDs that selected by stratified random sampling techniques, collected data by using questionnaire, analyzed data by using frequency, percentage, mean, maximum, minimum, standard deviation and testing hypothesis by using Pearson product moment correlation coefficient. The results revealed that 1) most of VSDs were female, average age at 49.77 years old, working years of VSDs were at 15-23 years 2) most of VSDs exposed to all type of media, trustable at high level to personal media, mass media, activity media, and social media and at moderate level to printed media 3) VSDs satisfied on the operation of LDS at moderate level by the average ( $\bar{X}$  = 3.35), and at high level on operation plan of LDS ( $\bar{X}$  = 3.47) 4) working years of VSDs were related to satisfied on the operation of LDS 5) trustable to media exposure at the whole were not related to satisfy on the operation of LDS, but as the details found that trustable to printed media were related at the opposite site to place and person; trustable to activity media were related to plant productions and material, technology transfer in soil using and development, place and persons also; trustable to mass media were related to technology transfer in soil using and development, place and persons.

**Keyword:** satisfaction, media exposure, volunteer soil doctor, Samutprakarn province

## คำนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมที่มีความอุดมสมบูรณ์ โดยประเทศไทยมีพื้นที่ที่เหมาะสมกับการทำการเกษตรประมาณ 149,236,233 ไร่หรือ ประมาณร้อยละ 46.56 พื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์หรือเป็นคู่อำนาจน้ำของประเทศได้แก่ บริเวณพื้นที่ราบลุ่มตอนกลางเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีการทับถมของตะกอนดินมาเป็นเวลานานทำให้บริเวณภาคกลางเป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการปลูกข้าวและพืชพรรณชนิดต่างๆ มากมาย โดยที่จังหวัดสมุทรปราการเป็นจังหวัดหนึ่งที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ภาคกลาง อยู่บริเวณปากแม่น้ำเจ้าพระยาจึงทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์เหมาะสำหรับการเกษตร โดยมีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 627,557 ไร่ เป็นพื้นที่การเกษตรประมาณ 185,564 ไร่ หรือร้อยละ 29.57 ของพื้นที่ และพื้นที่ทำการเกษตรส่วนใหญ่กระจายอยู่ในบริเวณอำเภอบางบ่อ พระสมุทรเจดีย์ และบางเสาธง จำนวน 68,497 ไร่, 43,369 ไร่, และ 26,755 ไร่ ตามลำดับ กิจกรรมที่สำคัญได้แก่ การปลูกข้าว การทำสวนผลไม้ และการทำประมง (กรมพัฒนาที่ดิน, 2558) อย่างไรก็ตาม จังหวัดสมุทรปราการประสบปัญหาดินเค็มและการเสื่อมโทรมของดินจากการปนเปื้อนสารเคมี เนื่องจากโรงงานอุตสาหกรรม ส่งผลให้เกษตรกรมีข้อจำกัดในการประกอบอาชีพการเกษตร

กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เป็นหน่วยงานหลักที่มีภารกิจในบริหารจัดการทรัพยากรดินพร้อมทั้งพัฒนาดินเพื่อให้เหมาะสมต่อการทำการเกษตร และส่งเสริมเกษตรกรให้มีความรู้ในการบริหารจัดการดินให้เหมาะสมต่อการทำการเกษตรกรมพัฒนาที่ดินมีหน่วยงานตั้งแต่ส่วนกลางไปจนถึงส่วนภูมิภาคเพื่อการบริหารงานและให้บริการแก่เกษตรกรอย่างทั่วถึง โดยมีสถานีพัฒนาที่ดินเป็นหน่วยงานราชการส่วนกลางในภูมิภาค มีหน้าที่ในการดูแลทรัพยากรดินตามภารกิจของกรมพัฒนาที่ดิน และเพื่อให้สามารถดูแลทรัพยากรดินได้อย่างทั่วถึง และทันเวลา จึงจำเป็นต้องมีประชาชนในพื้นที่หรือเกษตรกรผู้นำเป็นผู้ช่วยในการดูแลรักษาทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดินจึงได้มีนโยบายให้ตั้งอาสาสมัครด้านการพัฒนาที่ดินขึ้น โดยใช้ชื่อว่า “หมอดินอาสา” ให้เป็นกลไกสำหรับถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีไปยังเกษตรกร (กรมพัฒนาที่ดิน, 2558) หมอดินอาสาจึงได้แก่ เกษตรกรผู้สนใจในงาน

พัฒนาที่ดินและสมัครใจเป็นอาสาสมัครในการทำงานร่วมกับกรมพัฒนาที่ดิน โดยใช้เทคโนโลยีและผลิตภัณฑ์ของกรมพัฒนาที่ดิน ในการให้คำแนะนำแก่เกษตรกรทั่วไป (กรมพัฒนาที่ดิน, 2553)

สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการ มีหมอดินอาสาทั้งหมด 235 รายทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือและสนับสนุนภารกิจกับการประสานเชื่อมโยงระหว่างกรมพัฒนาที่ดินกับเกษตรกรในระดับต่างๆ เช่น การถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยี ด้านการพัฒนาที่ดิน การดูแลกลุ่มเกษตรกรที่กรมพัฒนาที่ดินจัดตั้งขึ้น เป็นแกนนำเครือข่ายหมอดิน รายงานผลการปฏิบัติงาน และร่วมกิจกรรมประชุม อบรม สัมมนา เป็นต้น เห็นได้ว่า หมอดินอาสาให้ความสำคัญต่อการให้บริการของสถานีพัฒนาที่ดิน เพื่อการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพของกรมพัฒนาที่ดิน อย่างไรก็ตามในปัจจุบันกลับพบว่าการดำเนินงานระหว่างสถานีพัฒนาที่ดินกับหมอดินอาสา นั้นยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร อีกทั้งยังมีการศึกษาในประเด็นนี้อยู่น้อย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะทำการศึกษา ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของหมอดินอาสาในการดำเนินงานของสถานีพัฒนาที่ดินสมุทรปราการ เพื่อให้ทราบถึงความพึงพอใจของหมอดินอาสา และหาข้อเสนอแนะเพื่อช่วยสนับสนุนในเรื่องการพัฒนาทรัพยากรดินและการเกษตรของจังหวัดสมุทรปราการต่อไป

## วิธีการศึกษา

### ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ หมอดินอาสาในจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 235 ราย (กรมพัฒนาที่ดิน, 2560) หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรคำนวณของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 151 ราย โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ซึ่งแบบสอบถามได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ได้ค่า IOC เท่ากับ 0.96 และทำการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามกับหมอดินอาสาในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 30 ราย ได้ค่าความเชื่อมั่น Cronbach's alpha เท่ากับ 0.89 จากนั้นจึงทำการเก็บข้อมูลจากหมอดินอาสาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (stratified random sampling) จากรายชื่อหมอดินอาสาในแต่ละตำแหน่ง (ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับตำบล และระดับหมู่บ้าน) โดยสถิติที่ใช้ในการพรรณาคือ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ค่าต่ำสุด (minimum) ค่าสูงสุด (maximum) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation :S.D.) ส่วนสถิติที่ใช้ในการทดสอบค่าความสัมพันธ์ คือ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) เพื่อใช้ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล และความน่าเชื่อถือของข่าวสารจากสื่อกับความพึงพอใจในการดำเนินงานของสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการ มาตรฐานประมาณค่าของความน่าเชื่อถือของข่าวสารจากสื่อและความพึงพอใจในการดำเนินงานมีทั้งหมด 5 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์และช่วงคะแนนดังนี้ มากที่สุด = 4.21 – 5.00 มาก = 3.41 – 4.20 ปานกลาง = 2.61 – 3.40 น้อย = 1.81 – 2.60 น้อยที่สุด = 1.00 – 1.80

## ผลการศึกษาและวิจารณ์

### ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ของหมอดินอาสา จังหวัดสมุทรปราการ

ผลจากการศึกษา พบว่า หมอดินอาสา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 59.6 นอกนั้นเป็นเพศชายร้อยละ 40.4 หมอดินอาสาที่มีอายุ 45 - 55 ปี ร้อยละ 36.4 รองลงมาคือ 56 – 86 ปี ร้อยละ 33.1 และ 20 – 44 ปี ร้อยละ 30.5 มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายร้อยละ 65.6 ปริญญาตรี ร้อยละ 10.6 มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 9.9 ปริญญาโทหรือสูงกว่า ร้อยละ 9.9 และประถมศึกษา ร้อยละ 4.0 มีสมาชิกในครัวเรือนมากกว่าหรือเท่ากับ 4 ราย ร้อยละ 46.4 รองลงมาคือน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ราย ร้อยละ 33.1 และสุดท้ายเท่ากับ 3 ราย ร้อยละ 20.5 หมอดินอาสาเข้ามารับบริการจากสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการ เท่ากับ 3 ครั้ง/ปี ร้อยละ 60.9 รองลงมาคือ มากกว่าหรือเท่ากับ 4 ครั้ง/ปี ร้อยละ 32.5 และน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 ครั้งต่อปี ร้อยละ 6.6 หมอดินอาสาที่มีจำนวนปีของการปฏิบัติงาน

15 – 23 ปี ร้อยละ 47.0 รองลงมา 1 – 10 ปี ร้อยละ 35.1 และ 11 – 13 ปี ร้อยละ 17.9 หมอดินอาสาสมัครมีรายได้ต่อเดือน ในภาคการเกษตร 9,001 – 18,000 บาท/เดือน ร้อยละ 34.4 รองลงมา 2,000 – 9,000 บาท/เดือน ร้อยละ 33.1 และ 18,001 – 70,000 บาท/เดือน ร้อยละ 31.5 หมอดินอาสาสมัครมีรายได้ต่อเดือนนอกภาคการเกษตร 500 – 5,000 บาท/เดือน ร้อยละ 27.8 รองลงมา 10,001 – 70,000 บาท/เดือน ร้อยละ 23.8 และ 5,001 - 10,000 บาท/ต่อเดือน ร้อยละ 21.9 ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลบางประการ ของหมอดินอาสาสมัครจังหวัดสมุทรปราการ ในปัจจุบัน ก็ยังคงใกล้เคียงกับหมอดินอาสาสมัครจังหวัดนนทบุรี (2541) ได้ระบุว่า มีอายุเฉลี่ย 46.48 ปี มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4 คน (Table 1)

Table 1 Demographic of Volunteer Soil Doctors in Samutprakarn province

(n=151)			
	Demographic	Frequency	Percent
Sex			
	Male	61	40.4
	Female	90	59.6
Age			
	20 - 44 years	46	30.5
	45 - 55 years	55	36.4
	56 - 86 years	50	33.1
Mean = 49.77 years, S.D. = 13.34 years, Minimum = 20 years, Maximum = 86 years			
Education level			
	Primary school	6	4.0
	Junior high school	15	9.9
	Senior high school	99	65.6
	Bachelor degree	16	10.6
	Master degree and above	15	9.9
Household members			
	≤ 2 persons	50	33.1
	3 persons	21	20.5
	≥ 4 persons	70	46.4
Mean = 3.35 persons, S.D. = 1.60 persons, Minimum = 1 person, Maximum = 10 persons			

Table 1 (continued)

(n=151)		
Demographic	Frequency	Percent
Frequency of services gained from LDS		
$\leq 2$ times/year	10	6.6
3 times/year	92	60.9
$\geq 4$ times/year	49	32.5
Mean = 3.67 times/year, S.D. = 1.49 times/year, Minimum = 1 times/year, Maximum = 9 times/year		
Working years of Volunteer Soil Doctors		
1-10 years	53	35.1
11-13 years	27	17.9
15-23 years	70	47.0
Mean = 13.10 years, S.D. = 5.73 years, Minimum = 1 year, Maximum = 23 years		
Income in Agri - sector		
2,000 - 9,000 baht/month	50	33.1
9,001 - 18,000 baht/month	52	34.4
18,001 - 70,000 baht/month	47	31.5
Mean = 15,814 baht/month, S.D. = 10,490 baht/moth, Minimum = 2,000 baht/month, Maximum = 70,000 baht/month		
Income in non Agri - sector		
500 – 5,000 baht/month	42	27.8
5,001 - 10,000 baht/month	33	21.9
10,001 - 70,000 baht/month	36	23.8
Mean = 10,471 baht/month, S.D. = 9,813 baht/month, Minimum = 500 baht/month, Maximum = 70,000 baht/month		

### การเปิดรับข่าวสารและความน่าเชื่อถือของข่าวสารจากสื่อแต่ละประเภท

ผลจากการศึกษา พบว่าหมอดินอาสาเปิดรับข่าวสารจากสื่อทุกประเภทโดยให้ความน่าเชื่อถือในระดับมากกับสื่อบุคคล ( $\bar{X}$  = 3.87) สื่อมวลชน ( $\bar{X}$  = 3.64) สื่อกิจกรรม ( $\bar{X}$  = 3.58) และสื่อสังคม ( $\bar{X}$  = 3.09) ในระดับปานกลางกับสื่อสิ่งพิมพ์ ( $\bar{X}$  = 2.99) เมื่อพิจารณาเป็นรายชนิดของสื่อในด้านความถี่ของการเปิดรับข่าวสารพบว่าด้านสื่อบุคคลเปิดรับข่าวสารผ่านเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดินร้อยละ 89.4 รองลงมาคือผู้นำชุมชนร้อยละ 62.9 และปราชญ์เกษตร

ร้อยละ 31.8 ด้านสื่อมวลชนเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อโทรทัศน์ร้อยละ 100 รองลงมาคือสื่อวิทยุกระจายเสียงร้อยละ 81.5 และ ยูทูบ ร้อยละ 33.1 ด้านสื่อกิจกรรมเปิดรับข่าวสารผ่านแปลงสาธิตร้อยละ 57.3 รองลงมา ได้แก่ แปลงการเรียนรู้ของเกษตรกรร้อยละ 55.6 นิทรรศการร้อยละ 45.0 และการประกวดร้อยละ 31.1 ด้านสื่อสังคมเปิดรับข่าวสารผ่านหอกระจายข่าวชุมชนร้อยละ 74.8 รองลงมาได้แก่เคเบิลทีวีท้องถิ่นในชุมชนร้อยละ 72.8 และ เฟสบุ๊ก, ทวิตเตอร์, ไลน์ ร้อยละ 41.7 ด้านสื่อสิ่งพิมพ์ เปิดรับข่าวสารผ่านหนังสือพิมพ์ร้อยละ 68.2 รองลงมาได้แก่แผ่นพับ/ใบปลิวร้อยละ 66.2 และวารสารการเกษตรร้อยละ 49.7 (Table 2)

Table 2 Media exposure and trustable to type of media

(n=151)				
Type of Media	Information source	Frequency* (%)	Trustable $\bar{X}$ (S.D.)	Level
Personal media	Land dev. Officer	135(89.4)	3.87(0.96)	High
	Community leader	95(62.9)		
	Agri-scholar	48(31.8)		
Mass media	TV	151(100.0)	3.64(0.93)	High
	Radio	123(81.5)		
	YouTube	50(33.1)		
Activity media	Demonstrate plot	87(57.3)	3.58(1.05)	High
	Learning plot	84(55.6)		
	Exhibition	68(45.0)		
	Contest	47(31.1)		
Social media	Community radio	113(74.8)	3.09(0.94)	High
	Community cable	110(72.8)		
	Facebook, Twitter, Line	63(41.7)		
Printed media	Newspaper	103(68.2)	2.99(1.12)	Moderate
	Leaflet	100(66.2)		
	Agri-journal	75(49.7)		

\*more than 1 choice

### ความพึงพอใจในการดำเนินงานของสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการ

ผลจากการศึกษา พบว่า ความพึงพอใจในการดำเนินงานของสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ( $\bar{X}$  = 3.35) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าหมอดินอาสามีความพึงพอใจระดับมากด้านแผนการดำเนินงานของสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการ ( $\bar{X}$  = 3.47) ในระดับปานกลาง ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยีการ

ใช้ประโยชน์และการพัฒนาที่ดิน ( $\bar{X}$  = 3.40) ด้านการศึกษา สํารวจ และวิเคราะห์ข้อมูลดินและที่ดิน ( $\bar{X}$  = 3.38) ด้านทัศนคติต่อเจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการ (= 3.37) ด้านการผลิตพันธุ์พืชและวัสดุอุปกรณ์ ( $\bar{X}$  = 3.35) ด้านการให้บริการในการตรวจสอบและวิเคราะห์ ดิน น้ำ ปุ๋ย และพืช ( $\bar{X}$  = 3.35) ด้านการดำเนินงานร่วมกับหมอดินอาสาและหน่วยงานอื่น ( $\bar{X}$  = 3.34) และด้านสถานที่และบุคคลของสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการ ( $\bar{X}$  = 3.17) (Table 3)

Table 3 Satisfaction on the operation of Land development station in Samutprakarn province.

(n=151)

Operation of Land development station	(%)	$\bar{X}$ S.D.	Level
1. Study, survey and analyzed soil data and Lands	3.38	0.62	Moderate
2. Plants productions and materials	3.35	0.62	Moderate
3. Service และ testing and analyzed soil, water, fertilizer, and plants	3.35	0.55	Moderate
4. Technology transfer in soil using and development	3.40	0.55	Moderate
5. Operation with Volunteer Soil Doctors and related office	3.34	0.62	Moderate
6. Attitude to Land Development's Officer in Samutprakarn province	3.37	0.47	Moderate
7. Operation plan of Land development station in Samutprakarn province	3.47	0.53	High
8. Place and persons	3.17	0.48	Moderate
Satisfaction to the operation	3.35	0.46	Moderate

### ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของหมอดินอาสากับการดำเนินงานของสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการ

ผลจากการศึกษา พบว่า จำนวนปีของการเป็นหมอดินอาสา มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการดำเนินงานโดยรวมของสถานีพัฒนาที่ดินสมุทรปราการ ( $P \leq 0.01$ ) สอดคล้องกับ วรัญญ์ พัฒชนะ (2557) ที่ระบุว่าหมอดินอาสา มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานในภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากมีสัมพันธภาพกับเพื่อนร่วมงาน มีความก้าวหน้าในชีวิต และมีความสำเร็จในงานของหมอดินอาสา ในขณะที่สุนันท์ โยธานันท์ (2547) พบว่าไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลและปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน

จำนวนปีของการเป็นหมอดินอาสา มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในด้านการให้บริการตรวจสอบและวิเคราะห์ดิน น้ำ ปุ๋ย และพืช ( $P \leq 0.05$ ) ซึ่งอาจเนื่องมาจากหมอดินอาสา มีความรู้และประสบการณ์ตรงในด้านการให้บริการตรวจสอบและวิเคราะห์ดิน น้ำ ปุ๋ย และพืชอย่างต่อเนื่อง เพราะว่ามีความสัมพันธ์โดยตรงกับการเจริญเติบโตของพืชปลูกและการสร้างความอุดมสมบูรณ์ให้กับดินและพื้นที่ปลูกอย่างชัดเจน

จำนวนปีของการเป็นหมอดินอาสา มีความสัมพันธ์กับด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยีการใช้ประโยชน์และการพัฒนาที่ดิน ( $P \leq 0.01$ ) เนื่องจากจำนวนปีของการเป็นหมอดินอาสา ย่อมจะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับประสบการณ์ที่ได้รับจากการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์กับเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดินหรือนักวิชาการจากหน่วย

งานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสอดคล้องกับ สุกัญญา องศ์วิวิธสุร (2550) ที่พบว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาที่ดิน คือ ระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของหมอดินอาสา

จำนวนปีของการเป็นหมอดินอาสาที่มีความสัมพันธ์กับด้านการปฏิบัติงานร่วมกับหมอดินและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ( $P \leq 0.05$ ) เนื่องจากจำนวนปีของการเป็นหมอดินอาสาที่มีความสัมพันธ์กับการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้และการทำความเข้าใจในเรื่องบทบาทหน้าที่ รวมถึงความสามารถที่พึงมีของหมอดินอาสา ดังนั้นจำนวนปีของการเป็นหมอดินอาสาจึงหมายถึงประเภทของความรู้และความลึกซึ้งของประสบการณ์ที่ได้สั่งสมมา ซึ่งมีประโยชน์โดยตรงกับการดำเนินงานตามบทบาทและหน้าที่ อย่างไรก็ตามการดำเนินงานของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านยังพบว่ามีปัญหาและอุปสรรคในเรื่องความร่วมมือจากเกษตรกรนอกเหนือจากปัญหาที่พบด้านดินเปรี้ยว ดินเค็มกับการขาดงบประมาณและอุปกรณ์ (สุนนท์ โยชานันท์, 2547) ในขณะที่ ทศนีย์ บุญเกล้า (2554) พบว่า หมอดินอาสายังคงมีปัญหามากในเรื่องเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์พด.1,2, และพด.7 ของกรมพัฒนาที่ดินที่มีไม่เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกรและหมอดินอาสา

จำนวนปีของการเป็นหมอดินอาสาที่มีความสัมพันธ์กับด้านแผนการดำเนินงานของสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการ ( $P \leq 0.01$ ) เนื่องจากจำนวนปีของการเป็นหมอดินอาสาที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการใช้ความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่ในการริเริ่มการดำเนินงานและการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องหรือปัญหาอุปสรรคที่พบในระหว่างการทำงาน จึงทำให้มีความสามารถในการวางแผนการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่เป้าหมายได้อย่างชัดเจนภายในเวลาที่กำหนด ถึงแม้ว่าอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นในระหว่างการทำงานที่แตกต่างไปจากแผนก็สามารถจะปรับปรุงและแก้ไขได้อย่างชัดเจน ซึ่ง สุกัญญา องศ์วิวิธสุร (2550) พบว่า หมอดินอาสามีปัญหาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาที่ดินในระดับปานกลางในภาพโดยรวม รวมทั้งในด้านการรวบรวมปัญหาและความต้องการของเกษตรกร ด้านการถ่ายทอดความรู้ตามสภาพของปัญหา ด้านการจัดทำศูนย์บริการงานพัฒนาที่ดินประจำตำบล ด้านการปฏิบัติงานคลินิกเคลื่อนที่ และด้านการรายงานผลการปฏิบัติงาน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า หมอดินอาสาส่วนใหญ่ยังมีปัญหาในเรื่องการจัดทำแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบนั่นเอง

จำนวนปีของการเป็นหมอดินอาสาที่มีความสัมพันธ์กับด้านสถานที่และบุคคลของสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการ ( $P \leq 0.01$ ) เนื่องจากหมอดินอาสาที่มีความสามารถในการวิเคราะห์สถานการณ์ ว่าพื้นที่ไหนหรือเกษตรกรรายใดที่มีความพร้อมในการเข้ารับการถ่ายทอดเทคโนโลยีและ/หรือในการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากจะมีความคุ้นเคยกับสภาพพื้นที่และเกษตรกรเป็นอย่างดี

อายุมีความสัมพันธ์กับด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยีการใช้ประโยชน์และการพัฒนาที่ดิน ( $P \leq 0.01$ ) เนื่องจากหมอดินอาสาที่มีอายุมากย่อมมีประสบการณ์ในการเลือกใช้วิธีการและเทคนิคในการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีให้กับเกษตรกร โดยเฉพาะการมีความสามารถในการยกตัวอย่างประกอบการอธิบายที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจหรือตอบคำถามให้เกษตรกรได้ตรงประเด็นสอดคล้องกับ มยุรี ประกอบแสง (2552) ที่พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของเกษตรกร ในการฝึกอบรมหลักสูตรเพื่อเป็นผู้ตรวจสอบในกลุ่ม ภายใต้โครงการผลักดันการส่งออกกล้วยไม้ปี 2551 อย่างไรก็ตาม วิชัย มณีวงษ์ (2543) พบว่า สื่อที่หัวหน้าหน่วยพัฒนาที่ดินต้องการใช้บ่อยมากเพื่อการฝึกอบรมคือ โปสเตอร์ แผ่นพับ และยังพบว่าหัวหน้าหน่วยพัฒนาที่ดิน กรมพัฒนาที่ดินส่วนใหญ่ระบุว่ามีปัญหา ด้านสถานที่ไม่มีความเหมาะสมต่อการจัดฝึกอบรมและการใช้สื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่เกษตรกรที่มีอายุมากจะมีความพึงพอใจมากต่อการฝึกอบรมหลักสูตรเพื่อเป็นผู้ตรวจสอบในกลุ่ม

**ความสัมพันธ์ระหว่างความน่าเชื่อถือของข่าวสารจากสื่อ กับความพึงพอใจในการดำเนินงานของสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการ**

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือของข่าวสารจากสื่อไม่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการดำเนินงานโดยรวมของสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการ แต่หากเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า

ความน่าเชื่อถือของ สื่อสิ่งพิมพ์มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงข้ามกับด้านสถานที่และบุคคลของสถานีพัฒนาที่ดิน จังหวัดสมุทรปราการ ( $P \leq 0.05$ ) เนื่องจากสื่อสิ่งพิมพ์เป็นการนำเสนอความรู้และเทคโนโลยีกับข้อมูลข่าวสารในลักษณะ การสื่อสารแบบทางเดียว นอกจากนี้ข้อมูลยังไม่ทันสมัย และอาจจะไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ตามที่เป็นจริง เช่น แผนที่ใช้ประโยชน์จากที่ดินทำให้ไม่ได้รับการยอมรับและขาดความน่าเชื่อถือ

ความน่าเชื่อถือของสื่อกิจกรรม มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจด้านการผลิตพันธุ์พืชและวัสดุอุปกรณ์ ( $P \leq 0.01$ ) เนื่องจากว่าสื่อกิจกรรมมีลักษณะเด่นในเรื่องการสร้างทักษะและความชำนาญจากประสบการณ์ตรงของ หมอдинอาสาทำให้มีความสามารถในการคัดกรองความรู้ ประสบการณ์และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เช่น ในด้านการผลิตพันธุ์พืชและวัสดุอุปกรณ์ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่รวมถึงการอนุรักษ์และการปรับปรุงคุณภาพ ดินและน้ำ สอดคล้องกับ สุนนท์ โยธานันท์ (2547) ที่ระบุว่าเนื้อหาที่หมอдинอาสาจะทำให้การถ่ายทอดความรู้และ เทคโนโลยีให้กับเกษตรกรได้แก่ การปลูกหญ้าแฝก และการปลูกพืชหลายชนิดในพื้นที่เดียวกัน เพื่อให้มีการอนุรักษ์ ดินและน้ำได้อย่างมั่นใจ

ความน่าเชื่อถือของสื่อกิจกรรมมีความสัมพันธ์กับด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยีการใช้ประโยชน์และการ พัฒนาที่ดิน ( $P \leq 0.01$ ) เนื่องจากสื่อกิจกรรมช่วยให้เกษตรกรเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงที่ได้รับและเป็นสิ่งที่มี ความคงทนด้วยเช่นกัน ด้วยเหตุนี้หมอдинอาสาจึงให้ความน่าเชื่อถือกับสื่อกิจกรรมโดยการนำมาใช้เพื่อการถ่ายทอด ความรู้และเทคโนโลยีเป็นประจำ สอดคล้องกับ พรทิพย์ เอื้อประเสริฐ (2545) ที่พบว่าหมอдинอาสาส่วนมากรู้จัก โครงการปรับปรุงดินเปรี้ยว และการใช้ปุ๋ยมาร์ลจากเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเลือกและการ ใช้สื่อกิจกรรมในการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีให้กับหมอдинอาสา

ความน่าเชื่อถือของสื่อกิจกรรมมีความสัมพันธ์กับด้านสถานที่และบุคคลของสถานีพัฒนาที่ดิน จังหวัด สมุทรปราการ ( $P \leq 0.05$ ) เนื่องจากสื่อกิจกรรมมีลักษณะเด่นในเรื่องการบูรณาการในระหว่างความรู้ที่เป็นภูมิปัญญา ท้องถิ่นกับภูมิปัญญาสากล จึงทำให้ง่ายต่อการยอมรับในสิ่งที่ได้เกิดขึ้น นี่จึงเป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ควรได้ให้การสนับสนุน การจัดทำแปลงสาธิตหรือแปลงเรียนรู้ในเขตพื้นที่เป้าหมาย แต่ทว่า ธนุ สรเสนีย์ (2541) พบว่าเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นกลไกหลัก ของการใช้สื่อกิจกรรมยังมีจำนวนไม่เพียงพอจึงส่งผลให้เกษตรกรไม่เข้าใจการทำงานของหมอдинอาสาประจำหมู่บ้านดี พอ อีกทั้งอุปกรณ์ที่ใช้ในการสื่อสารก็มีไม่เพียงพอ เช่นเดียวกับ ทศนีย์ บุญเคล้า (2554) พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อบทบาท และหน้าที่ของหมอдинอาสา ได้แก่ การร่วมกับเจ้าหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดินในการดำเนินงานอย่างมีความรับผิดชอบ

ความน่าเชื่อถือของสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยีการใช้ประโยชน์ และการพัฒนาที่ดิน ( $P \leq 0.05$ ) เนื่องจากสื่อมวลชนสามารถจะเข้าถึงได้โดยง่ายและมีความหลากหลาย ดังนั้น จึงง่ายต่อการนำมาใช้ในการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีให้กับเกษตรกรแต่ละรายหรือแต่ละกลุ่มได้อย่าง มั่นใจนั่นเอง

ความน่าเชื่อถือของสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับด้านสถานที่และบุคคลของสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัด สมุทรปราการ ( $P \leq 0.01$ ) เนื่องจากสื่อมวลชนมีการนำเสนอได้ในหลายรูปแบบและปัจจุบันก็สามารถจะเลือกใช้ในการ ถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีได้ในหลายลักษณะจึงมีความเหมาะสมกับเกษตรกรในแต่ละพื้นที่และในแต่ละ ระยะเวลาความสามารถได้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับ กิติมา สุรสนธิ (2533) ที่ระบุว่า ผู้รับข่าวสารจากสื่อมวลชน ย่อมมีความคาดหวังจากสื่อมวลชนว่าจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ลักษณะนิสัย หรือพฤติกรรมบางอย่าง ดังนั้น การเลือกบริโภคสื่อมวลชนจึงขึ้นอยู่กับความต้องการ หรือแรงจูงใจของผู้รับสาร เนื่องจากว่าแต่ละบุคคลนั้น ย่อมมีวัตถุประสงค์ และความตั้งใจในเรื่องการได้รับประโยชน์ที่แตกต่างกัน (Table 4)

Table 4 Factors relating to satisfaction of Volunteer Soil Doctors to the operation of Land development station in Samutprakarn Province.

Factors	(n=151)									
	Study, survey and analyzed soil data and Lands	Plants productions and materials	Service in testing and analyzed soil, water, fertilizer, and plants	Technology transfer in soil using and development	Operation with Volunteer Soil Doctors and related offices	Attitude to Land Development's Officer in Samutprakarn province	Operation plan of Land development station in Samutprakarn Province	Place and persons	Satisfaction to the operation	
Age	-0.069	0.008	0.101	0.211**	0.087	0.027	0.105	0.090	0.082	
Household members	-0.033	-0.014	-0.039	-0.030	-0.062	0.066	-0.021	-0.017	-0.026	
Frequency of services gained	0.032	-0.029	-0.057	-0.097	-0.061	-0.032	-0.110	-0.110	-0.068	
Working years of Volunteer Soil Doctors	0.028	0.151	0.190*	0.266**	0.207*	0.105	0.231**	0.228**	0.212**	
Income in Agri-sector	0.005	-0.060	0.088	-0.016	0.054	-0.091	0.116	0.016	0.018	
Income in non Agri-sector	-0.051	-0.091	-0.035	-0.030	0.045	-0.009	0.072	-0.028	-0.019	
Trustable to Printed media	-0.131	-0.122	-0.114	-0.124	-0.063	-0.077	-0.049		-0.130	
Trustable to Activity media	0.026	0.209**	0.042	0.209**	0.077	0.123	0.058	-0.180*	0.139	
Trustable to Personal media	0.014	0.023	-0.016	-0.010	-0.025	0.136	0.036	-0.004	0.020	
Trustable to Social media	0.017	-0.001	0.051	0.055	0.024	0.049	0.066	0.063	0.047	
Trustable to Mass media	0.001	0.146	0.079	0.173*	0.078	0.084	0.154	0.214**	0.138	

\*\* , \* significant at  $p \leq 0.01$  and  $p \leq 0.05$ , respectively.

## สรุปผลการศึกษา

หมอดินอาสา จังหวัดสมุทรปราการ โดยส่วนใหญ่แล้วเป็นเพศหญิง มีอายุ 45 - 55 ปี ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาตอนปลาย สมาชิกในครัวเรือนมากกว่าหรือเท่ากับ 4 ราย เข้ารับบริการที่สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการ 3 ครั้ง/ปี เป็นหมอดินอาสามาแล้ว 15 - 23 ปี มีรายได้ในภาคการเกษตร 9,001 - 18,000 บาท/เดือน รายได้นอกภาคการเกษตร 500 - 5,000 บาท/เดือน

หมอดินอาสาเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อเผยแพร่ทุกประเภท ตั้งแต่ สื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่อกิจกรรม สื่อสังคม และสื่อสิ่งพิมพ์ แสดงให้เห็นว่าหมอดินอาสาเป็นผู้ที่มีการเปิดรับข้อมูลข่าวสาร ดังนั้นจึงง่ายต่อการเรียนรู้และทำความเข้าใจในความรู้นี้ที่มีการเผยแพร่ผ่านสื่อเผยแพร่ โดยที่หมอดินอาสาให้ความน่าเชื่อถือต่อสื่อเผยแพร่โดยเฉลี่ยในระดับมาก โดยสื่อบุคคลมีอิทธิพลต่อการสร้างความรู้และความเข้าใจให้กับหมอดินอาสา ได้โดยง่ายอาจเนื่องจากหมอดินอาสา มีคุณลักษณะของการเป็นเกษตรกรผู้นำจึงสามารถซักถามในประเด็นที่สงสัยได้โดยตรงกับผู้เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารได้ในทันที เนื่องจากการติดต่อสื่อสารแบบสองทาง ในขณะที่สื่อมวลชนเป็นการติดต่อสื่อสารแบบทางเดียวก็จริง แต่มีลักษณะเด่นที่สามารถนำเสนอข้อมูลพร้อมรายละเอียดได้อย่างหลากหลายซึ่งง่ายต่อการเรียนรู้และทำความเข้าใจ ส่วนสื่อกิจกรรมช่วยให้หมอดินอาสา มีความรู้และความเข้าใจที่ชัดเจนและมีความคงทนเนื่องจากได้รับประสบการณ์ตรง ในขณะที่สื่อสังคมที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายแต่ว่ากลุ่มสมาชิกอาจจะมีข้อจำกัดในเรื่องการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนความรู้และความเข้าใจในเรื่องที่ต้องการ ส่วนสื่อสิ่งพิมพ์ยังมีข้อจำกัดเรื่องความทันสมัยของเนื้อหาและการเข้าถึง เพราะหมอดินอาสาส่วนใหญ่จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และเนื้อหา มักจะไม่ทันสมัย

ความพึงพอใจในการดำเนินงานของสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่าหมอดินอาสา มีความพึงพอใจ ด้านแผนการดำเนินงานของสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการ ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยีการใช้ประโยชน์และการพัฒนาที่ดิน ด้านการศึกษา สักรวจ และวิเคราะห์ข้อมูลดิน และที่ดิน ด้านทัศนคติต่อเจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการ ด้านการผลิตพันธุ์พืชและวัสดุอุปกรณ์ ด้านการให้บริการในการตรวจสอบและวิเคราะห์ ดิน น้ำ ปุ๋ย และพืช ด้านการดำเนินงานร่วมกับหมอดินอาสา และหน่วยงานอื่น และด้านสถานที่และบุคคลของสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการ ตามลำดับ

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของหมอดินอาสา กับความพึงพอใจในการดำเนินงานของสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการ พบว่าจำนวนปีในการเป็นหมอดินอาสา มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการดำเนินงานโดยรวมของสถานีพัฒนาที่ดินสมุทรปราการ และหากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีความสัมพันธ์กับด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยีการใช้ประโยชน์และการพัฒนาที่ดิน ด้านแผนการดำเนินงานของสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการ ด้านสถานที่และบุคคลของสถานีพัฒนาที่ดิน จังหวัดสมุทรปราการ ด้านการดำเนินงานร่วมกับหมอดินอาสาและหน่วยงานอื่น ด้านการให้บริการในการตรวจสอบและวิเคราะห์ ดิน น้ำ ปุ๋ย และพืช ในขณะที่อายุของหมอดินอาสา มีความสัมพันธ์กับด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยีการใช้ประโยชน์และการพัฒนาที่ดินที่ดี

ความสัมพันธ์ระหว่างความน่าเชื่อถือของข่าวสาร กับความพึงพอใจในการดำเนินงานของสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการ พบว่าความน่าเชื่อถือในสื่อกิจกรรมของหมอดินอาสา มีความสัมพันธ์กับ ด้านการผลิตพันธุ์พืช และวัสดุอุปกรณ์ ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยีการใช้ประโยชน์และการพัฒนาที่ดิน และด้านสถานที่และบุคคลของสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการ ความน่าเชื่อถือในสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับด้านสถานที่และบุคคลของสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการ ด้านการถ่ายทอดเทคโนโลยีการใช้ประโยชน์และการพัฒนาที่ดิน ในขณะที่ความน่าเชื่อถือในสื่อสิ่งพิมพ์มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับด้านสถานที่และบุคคลของสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการ

### ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ควรสร้างแรงจูงใจให้หมอดินอาสา อยู่ในตำแหน่งได้อย่างต่อเนื่องยาวนาน เนื่องจากว่า จำนวนปีของการเป็นหมอดินอาสา มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในการดำเนินงานของสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการ และการสั่งสมความรู้และประสบการณ์ของหมอดินอาสาได้อย่างต่อเนื่องด้วยเช่นกัน ซึ่งก็จะก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อเกษตรกรและสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการได้อย่างชัดเจนและด้วยความมั่นใจ นอกจากนี้สถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการก็ควรให้ความสำคัญเป็นพิเศษกับการใช้สื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่อกิจกรรมในการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีให้กับหมอดินอาสา

### ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังกับความพึงพอใจของหมอดินอาสา เพื่อให้ผลการศึกษาคอบคลุมเพียงพอ เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนการพัฒนาระบบการบริการให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพและความยั่งยืนต่อไป

2. ควรมีการศึกษาการจัดการองค์การตั้งแต่ คน ระบบงาน และโครงสร้างองค์กร โดยเก็บรวบรวมข้อมูลผู้ที่เกี่ยวข้องกับสถานีพัฒนาที่ดินจังหวัดสมุทรปราการทุกภาคส่วน เพื่อให้เห็นภาพรวมของการจัดการ และสามารถระบุปัญหาได้อย่างถูกต้อง

### เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาที่ดิน. 2553. *หมอดินอาสา การผลิตปุ๋ยอินทรีย์น้ำ โดยใช้สารเร่งซูเปอร์ฟอส*. 2. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรุงเทพมหานคร.
- กรมพัฒนาที่ดิน. 2558. *คู่มือการพัฒนาที่ดิน สำหรับหมอดินอาสาและเกษตรกร*. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรุงเทพมหานคร.
- กรมพัฒนาที่ดิน. 2560. *ทำเนียบหมอดินอาสา สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต1*. กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรุงเทพมหานคร.
- กิตติมา สุรสนธิ. 2533. *ความรู้ทางการสื่อสาร*. กรุงเทพฯ : คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ทัศนีย์ บุญเกล้า. 2554. *ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดนครพนม*, เกษตรศาสตร์มหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ธนู สรเสนีย์. 2541. *การปฏิบัติงานหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านของกรมพัฒนาที่ดินในการอนุรักษ์ดินและน้ำ จังหวัดน่าน*. วิทยานิพนธ์ปริญญา, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พรทิพย์ เชื้อประเสริฐ. 2545. *ความรู้เกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยหมักปรับปรุงดินเปรี้ยวของหมอดินอาสาในพื้นที่ภาคกลาง*, ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การศึกษาผู้ใหญ่). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- มยุรี ประกอบแสง. 2552. *ความพึงพอใจของเกษตรกรที่มีต่อการฝึกอบรมหลักสูตรเพื่อเป็นผู้ตรวจสอบในกลุ่มภายใต้โครงการผลักดันการส่งออกกล้วยไม้ ปี2551*. วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วรัญญา พัฒชนะ. 2557. *ปัจจัยที่มีผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดเชียงใหม่*, วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตร) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิชัย มณีวงษ์. 2543. *สถานภาพความต้องการและปัญหาการใช้สื่อเพื่อการฝึกอบรมของหัวหน้าหน่วยพัฒนาที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน*. ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต(เทคโนโลยีการศึกษา), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุกัญญา องคิวิวิธสุวรรณ. 2550. *การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานสถานีพัฒนาที่ดินของหมอดินอาสาประจำตำบลในพื้นที่ของสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต9*. เกษตรศาสตร์มหาบัณฑิต (ส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์), มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุนันท์ โยธานันท์. 2548. *การปฏิบัติงานหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านของกรมพัฒนาที่ดินในการอนุรักษ์ดินและน้ำ อำเภอท่าใหม่ จังหวัดจันทบุรี*. วิทยานิพนธ์ปริญญา, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Yamane, T. 1973. *Statistics : An Introduction Analysis*. New York: Harper and Row.